

Vastoin kaikkia suosituksia

Riina Heikkilä

Eskilstunan kunta on halunnut kunnioittaa kaikkia kunnan kasvuun ja kehitykseen osallistuneita suomalaisia, ja niinpä sunnuntaina 6.12.2009, Suomen itsenäisyyspäivänä, Eskilstunan taidemuseon viereinen aukio saikin sekä suomen- että ruotsinkielisen nimen. Suomenkieliseksi nimeksi tuli *Pulinterin Aukio*, ruotsinkieliseksi *Bolinders Plats* – molempien kielten oikeinkirjoitussääntöjen vastaisesti.

Aukio sijaitsee vanhalla tehdasalueella, jonka nykyinen nimi on *Munktellstaden*. Kyseinen tehdas oli Bolinder-Munktellin traktori- ja konetehtas, jossa moni suomalainenkin oli työssä. Suomalaisten suussa tehdas kulki nimellä *Pulinteri*, ja Eskilstunassa moni ruotsinsuomalainen tietänee edelleenkin, mistä on kyse, kun puhutaan Pulinterista.

Eskilstunasta otettiin yhteyttä myös Kielineuvostoon ja kysyttiin mielipidettämme sekä nimestä että sen kirjoitusasusta. Suosittelimme nimeksi *Bolinderinaukiota*.

Kaavanimisuosituksset – yhteen vai erilleen?

Bolinderinaukion yhteen kirjoittamiseen päädyimme nimistöä koskevien oikeinkirjoitussääntöjen perusteella. Keskustelimme asiasta myös Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen nimistöasiantuntijoiden kanssa.

Kyseisen aukion ja myös vaikkapa katujen ja teiden nimet ovat ns. kaavanimiä. Esimerkiksi Kielenhuollon käsikirjassa annetaan kaavanimistä kolme perusohjetta.

Ensimmäisen ohjeen mukaan yhteen kirjoitetaan nimet, joiden perusosa eli jälkimmäinen osa on yleisnimi, kuten esimerkiksi juuri *aukio*. Määriteosa eli alkuosa voi olla substantiivi tai adjektiivi, joko nominatiivi- tai genetiivimuodossa.

Bolinderinaukiossa alkuosa, *Bolinderin*, on genetiivimuotoinen substantiivi ja jälkiosa, *aukio*, tavallinen yleisnimi. Samalla tavalla muodostettuja nimiä ovat esimerkiksi Helsingissä sijaitsevat *Elielinaukio* ja *Sibeliuspuisto*.

Ohjeen numero kaksi mukaan erilleen kirjoitetaan nimet, joiden henkilön- tai paikannimen sisältävässä alkuosassa on yhdysmerkki. Alku- ja jälkiosa kirjoitetaan erilleen. Tällainen nimi on mm. *Gallen-Kallelan tie*.

Kolmas ohje koskee sanaliittoja, joissa kaikki sanat kirjoitetaan erilleen, mutta ne kuuluvat merkityksensä perusteella kuitenkin yhteen. Esimerkki tällaisesta kaavanimestä, jonka alkuosan muodostaa erilleen kirjoitettava erisnimi ja jälkiosan yleisnimi, on *Aleksis Kiven katu*.

Pulinteri vai Bolinder?

Bolinder ja Munktell ovat molemmat henkilönimiä, tehtaan perustajien nimiä. Eskilstunan suomalaisten keskuudessa Bolinderin traktoritehdas kulki kuitenkin Pulinterin nimellä, sillä b:stä tulee suomenkielisen suussa helposti p, d:stä t ja niin edelleen.

Eskilstunasta on kerrottu, että kyse on Eskilstunan teollisuuden historiasta

ja ruotsinsuomalaisten historiasta ja että nimi Pulinteri on tuttu kunnan suomenkielisille. Aluksi oli tarkoitus antaa paikalle vain suomenkielinen nimi; ruotsinkielisestä nimestä päätettiin vasta myöhemmin. Siksi kyse ei ole ruotsinkielisen nimen kääntämisestä suomeksi. Asiaa hoitanut Eskilstunan kunnan työryhmä on ollut yksimielinen siitä, että nimen tulee olla muotoa Pulinteri, koska siinä näkyvät kielten erot, eli b:n muuttuminen p:ksi, d:n muuttuminen t:ksi jne.

Voidaan kuitenkin ajatella, että jos säilytetään nimen alkuperäinen, ruotsinkielinen kirjoitusasu, myös yhteys henkilön nimeen ja sen taustaan säilyy. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta todetaan lisäksi: "Äänteen mukaisia muotoja käytetään yleensä paikannimistä, ei enää henkilönimistä".

Voidaan myös ajatella, että nimi liittyy kantajaansa niin kiinteästi, että jos se käännetään toiselle kielelle tai mukautetaan toiseen kieleen, se ei välttämättä enää tarkoita samaa henkilöä.

Nykyään Eskilstunassa lienee vielä niin paljon suomalaisia, että Pulinteri on sanana heille tuttu, mutta tulevat sukupolvet eivät välttämättä enää tunnista nimeä. Ruotsinkieliselle Pulinteri ei sanoisi mitään, mutta aukiolla olevassa nimikyltissä on nimet molemmilla kielillä, joten yhteys selvinnee siitä.

Iso vai pieni alkukirjain jälkiosaan?

Aukion nimi päätyi kylttiin siis muodossa *Pulinterin Aukio*. Kielenhuollon suositusten mukaan nimi kirjoitettaisiin yhteen, mutta jos se kuitenkin kirjoitetaan erilleen, jälkiosa tulee kirjoittaa pienellä alkukirjaimella, koska *aukio* on tavallinen yleisnimi, ei erisnimi.

Eskilstunassa kuitenkin oltiin sitä mieltä, että iso alkukirjain *aukio*-sanalla alussa näyttää paremmalta.

Tässä yhteydessä voi todeta, että myös ruotsinkielinen nimi, *Bolinders Plats*, on ruotsin oikeinkirjoitussääntöjen vastainen. *Plats*-sana tulisi ruotsin kielenhuollon ohjeiden mukaan kirjoittaa pienellä alkukirjaimella.

Mistä apua nimiasioissa?

Ruotsissa on voimassa laki kulttuuriperinnöstä, jonka 4. pykälä koskee paikannimityötä. Laissa sanotaan muun muassa, että paikannimet tulee kirjoittaa vakiintuneiden oikeinkirjoitussääntöjen mukaan.

Maanmittauslaitoksen yhteydessä toimii Paikannimineuvosto, johon kuuluu Maanmittauslaitoksen edustajien lisäksi mm. Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitoksen, Ruotsin kuntien ja maakäräjien sekä Tieviraston edustajia. Neuvostolla ei ole päätäntävaltaa, mutta se toimii neuvoo-antavana elimenä ja tiedottaa hyvästä paikannimikäytännöstä. Paikannimineuvosto on julkaissut oppaan *God ortnamnsed. Ortnamnsrådets handledning i namnvård*.

Kielen ja kansanperinteen tutkimuslaitoksella on nimistönhuolto Göteborgissa, Lundissa, Uppsalassa ja Uumajassa. Nimistönhuoltajat vastaavat mm. viranomaisille tarjottavasta nimistöneuvonnasta. Tutkimuslaitoksen kielenhuolto-osasto Kielineuvosto, joka sijaitsee Tukholmassa, vastaa kielikysymyksiin ja antaa kielenhuoltosuosituksia.

Suositukset ovat tietysti vain suosituksia. Valitettavaa on, ettei niitä Eskilstunassa tällä kertaa noudatettu, mutta se, että kunnasta otettiin yhteyttä Kielineuvostoon, on todella ilahduttavaa.

Kirjoittaja toimii kielenhuoltajana Kielineuvostossa.